

Hållbarhet och hälsa eller fortsatt tillväxt?

Aktuell forskning konstaterar att tillväxt påverkar hållbarheten negativt, bl a genom klimatförändringen. Vidare att hållbarhet och hälsa kräver åtgärder som minskar konsumtionen, ökar kretsloppen inom jordbruket och industrin, fasar ut teknologier med giftiga/främmande ämnen och återställer, bevarar och bygger upp naturen. Utvecklingen kan vändas med en kraftfull hållbarhetspolitik som prioriterar hälsa.

Alla växer vi upp i den fasta tron att ekonomisk tillväxt ger ett gott liv, jobb och högre löner. Men detta är bara halva sanningen. När vi tittar på helheten, hela planeten, framträder en annan bild.

Senare års forskning (bl a [Planetary Boundaries](#)) såväl som äldre ([Limits to Growth](#), [Arrow 1995](#)) visar att stadig tillväxt under två sekel nu hotar planetens klimat och livsuppehållande system och därmed vår hälsa och välmående. I korthet tar vi för mycket resurser i anspråk och lämnar ifrån oss alltför mycket avfall. Se [The Great Acceleration](#), [Anthropocene](#), [Scientists' Warning](#), [WWF Sverige](#), [Overdevelopment](#), [Overpopulation](#), [Overshoot](#) och [Tillväxten kommer vara ett minne blott](#).

Vidare går tillväxtens vinster mest till de rika, som knappast behöver mer, medan medelklassen bara får lite och den fattiga halvan av mänskligheten förblir undernärdd, utbildad och fattig ([Picketty](#)).

I stället för fridfullt välmående lider alla av ökande kostnader för klimatförändring, resurskonflikter, migration, stress, föroreningar och hot mot hälsan ([IPCC Special Report 1.5°C](#), [NF 1.5°](#), [Coria](#), [Economist](#)).

Nya långsiktiga mål: hälsa, välmående och biosfärens överlevnad

Forskarens budskap är tydligt: det är dags att ändra inriktning från tillväxt till våra primära mål: hälsa, välmående och biosfärens överlevnad ([Guardian](#), [Come On!](#), [Donutekonomi](#), [Ekonomi för Antropocen](#), [Jackson](#) och [bortombnptillvaxt.se](#)). En enorm mängd forskning visar vägen. Här är ett axplock med exempel.

Energi: [ClimateActionRoadmap](#), [Laestadius:1](#), [Anderson:1](#), [Nature](#), [Hansen](#), [SDSN DDP](#), [IEA](#), [McKinsey](#), [Pollin](#) m fl skissar vägen till en fossilfri, elektrifierad lågenergiekonomi som klarar Parisavtalet. För detta måste vi minska koldioxidutsläppen med ca 10% årligen med början nu ([Rockström](#), [Anderson](#), [Laestadius:2](#), [Mission2020](#)). Åtgärder inkluderar ett pris på koldioxid, skatt på naturresurser och avveckling av klimatskadliga subventioner ([Rockström: Roadmap](#), [NF](#), [Greenpeace](#)). Energi kan bli dubbel så dyr.

Men [det räcker inte med ren och dyrare energi](#), vi måste omvandla hela vår ekonomi och livsstil.

Medicinsk forskning säger oss att klimatförändring, fattigdom och föroreningar är hälsans fiender (UNEP: [Healthy Environment, Healthy People](#), Lancet: [Health and climate](#), WHO: [Preventing Disease](#), [Perera, Evengård, Lanphear, EHN](#)). Vi måste lösa dessa utan tillväxt dvs utan att öka trycket på biosfären.

Tre viktiga faktorer påverkar biosfären: **folkmängd, konsumtionsnivå** och **teknologi** ([IPAT equation](#)). Teknologi svarar här för både resurseffektivitet och föroreningar. Vår hälsa och vårt välmående är också beroende av samhällets jämlikhet, institutioner, lagar/regleringar, arbetsmarknad mm.

Minskad konsumtion reducerar föroreningar och stabiliserar klimatet. De flesta lever över en hållbar nivå på 1-2 ton koldioxid per person och år och kan lätt reducera sitt fotavtryck utan att minska sin livsglädje ([Naturvårdsverket](#), [SEI](#), [faktablad Flygresor](#), [Less meat, more biodiversity](#), [Worried about the planet? Avoid that extra kid](#)). Skatter, stöd och vänner/kollegor påverkar oss ([UNEP: Fostering Sustainable Lifestyles](#)). Vilka länder är goda modeller för en hållbar ekonomi? Se [Costa Rica, A Good Life for All Within Planetary Boundaries](#), [HappyPlanetIndex](#), [Global Footprint Network](#) och [O'Neill](#).

Jobb: För att skapa jobb har politiker alltid stimulerat konsumtion, men det ökar skadorna på biosfären. Ett alternativ är en kortare arbetsvecka som håller sysselsättningen hög utan att producera mera (Malmaeus: [Ekonomi utan tillväxt](#), [UNEP IRP 2016 s 27](#), Sanne: [Hur vi kan leva hållbart 2030](#)). [Basinkomst](#) är en annan lösning ([Forskning](#), [SvD](#), [Bregman](#)). Ökad fritid ger oss ett bekvämare liv, mindre stress och bättre hälsa. Minskad konsumtion ger stabilare klimat och friskare ekosystem.

Cirkulär ekonomi spar resurser och minskar föroreningar genom resurseffektivisering ([NVV](#), [NF](#), [SOU 2017:22](#), [Factor Five](#)). Men effektivisering hjälper föga om den äts upp av ökad folkmängd/konsumtion, som historiskt varit fallet. Ett exempel: bilbränsleförbrukning blir stadigt lägre, men allt fler kör bil.

Kretslopps jordbruk är en nyckel till att minska samhällets avfall, bevara naturresurser och stärka beredskapen. Granstedt ([Beras projektet](#), [Morgondagens jordbruk](#), [video](#)) visar hur Östersjöbönder använder lokalt återvunna näringsämnen med få externa inköp. Günther ([Ruralisation](#)) skissar en decentraliseringsstrategi för resilienta lokala samhällen. [UN FAOs Save and Grow](#) program gör detsamma i utvecklingsländer. Se också [agroecology](#), [regenerative agriculture](#) och [permaculture](#).

Biodiversitet: För att bevara biosfärens funktion och stabilitet, behöver vi minska vår andel brukad mark och avsätta hälften av naturen till reservat (biologen E O Wilson, [Half Earth](#)). Mer våtmark, blandskog mm.

Lokal försörjning sparar transporter och ger mat-, vatten-, energi- och infrastruktuersäkerhet som tryggar överlevnad och hälsa inför såväl oförutsedda katastrofer som klimatförändring. Se t ex [Lokalekonomidagarna](#), [Beredskap i kris](#), [Stockholm Resilience Center](#), [100 Resilient Cities](#), [C40 Cities](#), [Community-Wealth.org](#), [US Cities SDG Index](#), [Extreme Cities](#).

Ökad jämlikhet gör att människor oroar sig mindre, stressar mindre och är friskare ([Jämlikhetsanden](#), [Pickett och Wilkinson](#)). Omfördelning kräver inga extra resurser. Välfärdsstaten har här lyckats väl ([Guardian](#))!

Växande folkmängd stressar mark-, vatten-, livsmedels- och infrastrukturresurser i stort sett alla världens städer ([Overstretched Cities](#), [Crist](#)). Mindre befolkning kan förhindra katastrof och minska resurskonflikter, trängsel och ohälsa (Boisen, Norrman: [Färre människor på jorden](#), Ohlsson: [Livelihood Conflicts](#), Brown: [Hungerns planet](#)). Familjeplanering och utbildning för alla flickor är självklara åtgärder för att förverkliga en hållbar folkmängd (Bongaarts: [Nature 2016](#), Engelman: [Solutions 2011](#), Agonito: [The Last Taboo](#)).

Fair trade/internationell jämlikhet: Rika nationer och multinationella företag har brukat handelsmonopol till att skapa förmögenheter (Hornborg: [Nollsummespelet](#)) och konsumera på en skadlig nivå ([NVV](#)). Utvecklingsländer vill gärna komma ikapp och uppfylla [FNs SDG mål](#), vilket [UNEP IRP](#) beräknar kommer att kräva 3 gånger världens nuvarande samlade resursuttag. Utan att överbelasta planetens ekosystem så får vi rika minska vår konsumtion och i stället finansiera utveckling utomlands ([Rees 2017](#), [Rees 2014](#), [Contract and converge](#)).

Marknader behöver reglering som skyddar vår hälsa, säkerhet och ekosystem ([TEEB](#)). Oreglerade globala företag/oligarker överutnyttjar den gemensamma biosfären och hotar vår hälsa ([Korten](#), [PFAS](#), [EHN](#)).

Sammanfattning: Att sikta på friska, välmående människor och ekosystem i stället för växande BNP lägger grunden för en stabil, gynnsam utveckling ([Raworth](#)). Vi gynnas av varje steg i denna riktning.

Läs vidare: **Hälsa:** [WHO](#), [Lancet](#), [EHN](#) **Ekonomi:** [Donutekonomi](#) (Raworth), [Come On! Capitalism](#) (Wijkman), [Ekonomi för Antropocen](#), [Att svära i kyrkan](#), [Generationsmålet](#), [Beyond Growth](#) (Daly), [A Future Beyond Growth](#), [Enough Is Enough](#) (Dietz, O'Neil), [Prosperity without Growth](#) (Jackson), [Managing Without Growth](#) (Victor), [Age of Sustainable Development](#) (Sachs), [bortombnptillvaxt.se](#), [CASSE](#), [degrowth.org](#) **Systemperspektiv:** [Systemskiss](#), [Tankemodeller](#), [När vinden vänder](#) (Bodin), [Club of Rome](#), [Earth Policy Inst.](#), [Potsdam Inst.](#) **Folkmängd:** [Överbefolkning](#), [Ten Billion](#) (Emmott), [Befolkningstryck](#) (Norman) **Handling:** [Laestadius](#), [Drawdown](#), [ClimateActionRoadmap](#), [Half Earth](#) (Wilson), [High seas reserve](#) (Sumaila), [SDSN](#), [World Resources Inst.](#), [Plan B 4.0](#) (Brown), [Green Gold](#) (film, Liu), [Hushålla med jordens resurser](#).